

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף יא

משנה: **מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו:** כלומר מהכוס הזו - נעשה נזיר גמור לכל דיני נזירות.

מעשה באישה אחת וכו' לא נתכוונה זו לומר אלא הרי הוא עלי קרבן: היא התכוונה לאסור על עצמה רק את הכוס הזו באיסור נדר.

גמרא: **מעשה לסתור?:** בתחילה אמרה המשנה שהאומר 'הריני נזיר מהכוס הזו' נעשה נזיר, ולאחר מכן מביאה סיפור הסותר את הדבר - שהאישה הזו אמרה כן ונאסרה רק בנדר מהכוס הזו?

חיסורי מחסרא: יש חיסרון בדברי המשנה. בתחילה דברה המשנה על אדם שאינו שיכור שאמר 'הריני נזיר מהכוס הזו' שנעשה נזיר. ולאחר מכן יש להוסיף בדברי המשנה שאדם שיכור שאמר 'הריני נזיר מהכוס הזו' אינו נעשה נזיר אלא רק נאסר עליה בנדר, משום שכל כוונתו היתה שלא יפצירו בו לשתות את הכוס הזו, ואם היה אומר שהוא אוסר אותה בנדר היו מביאים לו כוס אחרת, ולכן אמר זאת בלשון נזירות. אך באמת כוונתו היתה רק לאסור את הכוס הזו בלבד בנדר. ולאחר מכן מביאה המשנה מעשה באישה שהיתה שיכורה כראיה לכך.

משנה: **הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומיטמא למתים:** האומר כן נעשה נזיר גמור. (לכאורה דין זה אמור להיות תלוי במחלוקת ת"ק ורבי שמעון שתובא בהמשך המשנה? ויתבאר בגמרא).

יודע אני שיש נזירות: האומר 'הריני נזיר', יודע אני שיש נזירות אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין, ולכן איני מקבל על עצמי נזירות מהיין לדעת ת"ק נעשה נזיר גמור, משום שהמקבל על עצמו דבר אחד מהנזירות נעשה נזיר גמור, אבל לדעת רבי שמעון אינו נעשה נזיר כלל, כי המקבל על עצמו נזירות צריך לקבל על עצמו את כל דיני הנזירות (מחלוקת זו הובאה לעיל דף ג'ב).

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

יודע אני שהנזיר אסור ביין: האומר: יודע אני שהנזיר אסור ביין, אבל סבור הייתי שגם אם אנדוד נזירות מיין שחכמים יתירו לי לשתות יין, כי אני לא יכול לחיות בלי יין, ולכן כשקבלתי על עצמי נזירות אמרתי במפורש שאהיה מותר ביין. או שאמר כן על טומאה שחכמים יתירו לו אותה בגלל שפרנסתו היא קבורת מתים, ולכן כשקיבל נזירות אמר במפורש שיהא מותר לו להיטמאות למתים. לדעת ת"ק הוא מותר - כלומר אינו נזיר כלל, ולדעת רבי שמעון אסור ביין כי הוא נזיר. (והגמרא תקשה שלכאורה השיטות שלהם הפוכות).

גמרא: ולפולג נמי ר"ש ברישא: מדוע במקרה הראשון במשנה: האומר 'הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומיטמא למתים' הרי הוא נזיר גמור - לא חולק רבי שמעון על ת"ק שאינו נזיר, כמו שהוא חולק במקרה השני שבמשנה. והרי גם כאן הוא לא קיבל על עצמו את כל דיני הנזירות?

אמר רבי יהושע בן לוי: באמת רבי שמעון חולק גם ברישא, ודבריו שבמקרה השני נסובים גם על המקרה הראשון.

רבינא אמר: רבי שמעון לא חולק ברישא, משום ששם הוא מקבל על עצמו נזירות ועושה תנאי 'על מנת שאשתה יין' וזהו 'מתנה על מה שכתוב בתורה' שתנאו בטל, ולכן הוא נזיר. אבל במקרה השני: האומר 'הריני נזיר, יודע אני שיש נזירות אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין ולכן איני מקבל על עצמי נזירות מהיין' - מראש הוא לא קיבל על עצמו נזירות מיין ובה סובר רבי שמעון שהנזירות לא חלה עד שיקבל עליו את כל דיניה.

ורבי יהושע בן לוי אמר לך: הוא לא מסכים עם דברי רבי שמעון, כי גם במקרה הראשון אין זה מתנה על מה שכתוב בתורה, אלא מראש הוא לא קיבל על עצמו נזירות מיין. כלומר לא מתייחסים לדבריו שהוא קיבל על עצמו נזירות גמורה בתנאי שישתה יין, אלא כוונת דבריו אני מקבל עצמי נזירות כזו שיותר לי לשתות בה יין. (ו'המתנה על מה שכתוב בתורה' זה באופן שהתנאי הוא חיצוני לגוף הדבר עצמו, אבל כאן בגוף הנזירות הוא עושה תנאי ולכן זה נחשב כקבלה חלקית של הנזירות - מפרשים).

תניא כותיה דרבינא: שפירוש דבריו הוא נזירות עם תנאי, ונחשב הדבר שהוא מתנה על מה שכתוב בתורה.

*

המקרה השלישי במשנה: האומר יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי שגם אם אנדור נזירות מיין שחכמים יתירו לי לשתות יין כי אני לא יכול לחיות בלי יין, ולכן לא כשקבלתי על עצמי נזירות אמרתי במפורש שאהיה מותר ביין. לדעת ת"ק מותר ביין כלומר אינו נזיר ולדעת ר"ש אסור ביין כלומר הרי הוא נזיר.

קושיא: והאמרת רישא: הרי המחלוקת של ת"ק ורבי שמעון היא הפוכה - כמו שאמרה המשנה במקרה הקודם: שלדעת ת"ק הנודר מדבר אחד מהנזירות נעשה נזיר, ולדעת רבי שמעון לא נעשה נזיר!?

תירוץ: אימא נמי: תאמר גם כאן הפוך 'הרי זה אסור (ת"ק), ורבי שמעון מתיר'.

תירוץ נוסף: ואיבעית אימא: אין להפוך את הדעות, אך יש הבדל בין המקרים. ברישא - במקרה השני 'יודע אני שיש נזירות אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין' - מדובר שהוא לא יודע את כל דיני הנזירות והוא נדר רק מדבר אחד (או שניים - מתוך שלושת הדינים: יין טומאה וגילוח), ובזה לדעת ת"ק הנודר נזירות מדבר אחד חלה עליו נזירות גמורה ולדעת רבי שמעון לא חלה עליו נזירות כלל.

אבל בסיפא - במקרה השלישי מדובר שהוא קיבל עליו נזירות גמורה, ולאחר מכן הלך לחכם להישאל ולהתיר את אחד מדיני הנזירות - כגון יין או טומאה - וכאן שייכת אותה מחלוקת של ת"ק ורבי שמעון הנ"ל אך ההוראה שלהם היא הפוכה. כי לדעת ת"ק המתיר את אחד מדיני הנזירות - הותרה כל הנזירות, ולכן הוא מותר ביין וטומאה כי כלל אינו נזיר. אבל לדעת רבי שמעון המתיר את הנזירות צריך להתיר את כל הדינים שלה, ולכן עדיין הוא נזיר ואסור ביין וטומאה.

(לפי זה פירוש דברי המשנה: קיבל עליו נזירות, ולאחר מכן הלך לחכם ואמר לו יודע אני שהנזיר אסור ביין וקיבלתי על עצמי נזירות גמורה, אבל סבור הייתי שחכמים מתירים לי את היין או את הטומאה כי אני לא מסוגל בלי זה, והחכם התיר לו).

תירוץ נוסף: ואיבעית אימא: המקרה השלישי נחשב ל'נדרי אונסין' כי הנודר נזירות והוא אינו יכול לחיות בלי יין או טומאה - הנזירות הזו נחשבת ל'נדרי אונסין' שחכמים התירו אותם, ונחלקו בזה רב אסי ושמואל. לדעת רב אסי חכמים התירו באופן שהוא ילך לחכם להתיר את הנדר הזה, ולדעת שמואל הנדר לא חל כלל.

ממילא ת"ק סובר כשמואל ולכן הוא מותר ביין וטומאה כי הנזירות בכלל לא חלה, אבל רבי שמעון סובר כרב אסי ולכן כל עוד הוא לא הלך לחכם להתיר את הנזירות הוא נזיר ואסור ביין וטומאה.

הסוגיא: ארבעה נדרים: ארבעה סוגי נדרים התירו אותם חכמים שאינם חלים ולא צריך להתיר אותם אצל חכם:

1. נדרי זירוזין: היה מוכר חפץ ואמר ללוקח 'קונם הכסף שאני ארויח מהמכירה אם אני מוריד לך את המחיר פחות מסלע (= ארבעה דינרים)', ואילו הלוקח אומר למוכר: 'קונם מה שאני קונה ממך אם אני מוסיף לך על סכום של שקל (= שני דינרים)' - הנדרים הללו אינם כולם משום שכל אחד התכוין רק לזרז את חברו שיסכים להתפשר איתו על המחיר, ובעצם שניהם התכוונו להגיע למחיר האמצע - שלוש דינרים.

2. נדרי הבאי: האומר 'קונם כבר זה עלי אם לא ראיתי בדרך הזה הרבה אנשים כמו יוצאי מצרים' (= שהיו 60 ריבוא), או שאומר 'קונם כבר זה עלי אם לא ראיתי נחש גדול כמו קורת בית הבד', הרי זה 'נדרי הבאי' דהיינו נדרי גוזמא ואין זה נדר כלל, לפי שהוא אמר לשון גוזמא והוא בעצמו יודע שלא ראה כ"כ הרבה אנשים או נחש כ"כ גדול שהם דברים שאי אפשר שיהיו במציאות, אלא שהוא ראה דבר נפלא וגדול ודרך בני אדם להגזים ולהוסיף על מה שראו, ולא היתה דעתו לאסור על עצמו בנדר את הכבר, והכלל הוא שבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם ולכן אין זה נדר.

3. נדרי שגגות: האומר 'קונם כבר זה עלי אם אכלתי ושתיתי', ונזכר שאכל ושתה, אין זה נדר, לפי שבשעה שנדר היה סבור שלא אכל ולא שתה ולא היה בדעתו לנדור.

4. נדרי אונסין: כגון שהדירו חברו שיאכל אצלו, וחלה הוא או בנו או שאירע לו אונס ולא יכל לבוא, אין זה נדר, לפי שלא נדר על דעת כן.

כי אמריתה קמי דשמואל: כאשר אמרתי זאת לפני שמואל הוא אמר לי: התנא של המשנה אומר שאת הנדרים הללו התירו חכמים - כלומר שהם מותרים לגמרי, ואתה אומר בשם רב אסי שצריך להישאל עליהם אצל חכם? נמצא שרב אסי סובר שהנדרים צריכים שאלה לחכם, ושמואל סובר שהנדרים כלל לא חלים.

משנה: האומר 'הריני נזיר, ועלי לגלח נזיר', כלומר שאמר 2 דברים - 1. הריני נזיר. 2. ואני יביא במקום נזיר אחר את קרבנותי ביום תגלחתו. ושמע חבירו את דבריו ואמר - 'ואני, ועלי לגלח נזיר', כלומר שחבירו אמר וגם אני אהיה נזיר וגם אני יביא במקום נזיר אחר את קרבנותי ביום תגלחתו. נמצא שכל אחד מהם צריך להיות נזיר 30 יום ולהביא את קרבנותיו + להביא קרבנות של נזיר אחר, אם הם פקחים הרי שלאחר שישלימו את נזירותם כל אחד מהם יביא את קרבנותיו של חבירו, ובכך כל אחד מהם מביא רק קרבן אחד, לפי שכל אחד מהם נפטר מלהביא קרבן לעצמו לפי שחבירו הביא עבורו, וכן נפטר מלהביא קרבנות של נזיר אחר שהרי הביא עבור חבירו.

ואם לאו: ואם אינם פקחים, עליהם להביא קרבנות עבור נזירים אחרים חוץ מהקרבנות שלהם עצמם.

גמרא: איבעיא להו: האומר 'הריני נזיר ועלי לגלח נזיר' (= המקרה של משנתנו), ושמע חבירו ואמר רק 'ואני', האם כוונתו לכל דיבורו של הראשון ועליו להיות נזיר 30 יום ולהביא את קרבנותיו + להביא קרבנות של נזיר אחר, או שהוא אמר 'ואני' רק על חצי מדיבורו של הראשון.

את"ל וכו': ואם תאמר שאכן הוא התכוון רק לחצי דיבורו של הראשון, האם הוא התכוון לחצי הראשון (= 'הריני נזיר') או לחצי השני (= 'ועלי לגלח נזיר')?

תא שמע: מכך שמשנתנו אמרה שאם שמע חבירו ואמר 'ואני ועלי לגלח נזיר' אם הם פקחים הם מגלחים זה את זה, מוכח ש'ואני' הולך רק על חצי דיבורו של הראשון, ולכן היה צריך לומר גם 'ואני' וגם 'ועלי..'. כדי להתחייב גם בקרבנות עצמו וגם בקרבנות חבירו, אבל אם אמר רק 'ואני' מתחייב רק בחצי דיבורו של הראשון.

אמרי: נכון ש'ואני' הולך רק על חצי דיבורו של חבירו, אבל עדיין יש להסתפק על איזה חצי זה הולך, על החצי הראשון או על החצי השני?

מנה ומינה: נפשוט את הספק מהמשנה עצמה, מכך שאמרה המשנה 'ועלי לגלח' משמע ש'ואני' הולך על החצי הראשון (= 'הריני נזיר'), ולכן הוסיף 'ועלי לגלח' להתחייב גם בקרבנות של נזיר אחר.

דחייב: א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא: יתכן ש'ואני' הולך על כל דיבורו של הראשון, ומה שהוסיף ואמר 'ועלי' כוונתו לומר שהוא יהיה כמו הראשון בדבר זה

(= שיביא קרבנות עבור נזיר אחר), שכן דרך בני אדם לחזור ולכפול לשונם, אבל באמת גם אם לא אמר 'ועלי' הוא מתחייב בכל דברי הראשון.

דאי לא תימא הכי: שאם לא תאמר כך, איך תפרש את הסיפא (לקמן יב:). האומר 'הרי עלי לגלח חצי נזיר' (= להביא חצי מקרבנותיו של נזיר אחר), ושמע חבירו ואמר 'ואני עלי לגלח חצי נזיר' הרי הוא חייב כמו שהתחייב הראשון. ע"כ הסיפא. והרי בסיפא הראשון לא אמר 2 דברים ובכל זאת חבירו כפל את דבריו ואמר 'ואני עלי', אלא בהכרח שכוונתו לומר שגם הוא יהיה כמו חבירו בדבר זה, וכמו כן במשנתנו כך כוונתו.

רבא עונה: הכי השתא: אם תאמר שברישא (= משנתנו) נכתב בדווקא שהוא צריך לומר גם 'ואני' וגם 'עלי' כדי להתחייב בכל דברי הראשון, מובן שגם בסיפא המשנה כתבה שהוא אמר גם 'ואני' וגם 'עלי' אגב הרישא למרות שבאמת אינו צריך לומר 'עלי', אבל אם תאמר שגם ברישא וגם בסיפא לא צריך שיאמר גם 'עלי' הרי שקשה מדוע המשנה כתבה זאת סתם ללא צורך, אלא בהכרח שברישא הוא חייב לומר כך כדי התחייב בכל דברי הראשון, ובסיפא זה נכתב אגב הרישא.